

במטבע נחשת, ששני מינים שונים הם. ולכן הודאה זו אינה ממין הטענה.

אבל, אם תבעו: שתי כסף וגם פרוטה יש לי בידך, וענהו הנתבע: אין לך בידי אלא פרוטה — חייב להישבע.

שהרי תבעו תביעה אחת הכוללת כסף ופרוטת נחושת. והוא הודה בפרוטת הנחושת, שהיא מקצת התביעה. והודאה זו נחשבת כהודאה ממין הטענה, וחייב.

ג. תבעו: מנה לי בידך, וענהו: אין לך בידי, הרי הוא פטור שהרי כבר בכל התביעה. וכופר בכל פטור משבועה דאורייתא.⁽⁸⁾

אך אם אמר התובע: מנה לי בידך, וענהו הנתבע: אין לך בידי אלא חמשים דינר — הריהו מודה במקצת הטענה וחייב להישבע שבועת מודה במקצת מהתורה.

ד. תבעו הבן אשר מת אביו והוא יורשו:

מנה יש לאבא אשר הפקידו בידך,

וענהו הנפקד: אין לך בידי מירושת אביך אלא חמשים דינר — פטור משבועה, מפני שהוא כ"משיב אבירה". שהרי היה יכול להעזי פניו, ולכפור ולהכחיש. כיון שרק כלפי בעל חובו אין אדם מעזי פניו. אבל כלפי בנו, שאינו בעל החוב אלא רק יורשו — מעזי!

ובעצם כך שהוא מודה לטענת הבן ומתייחס לטענתו, נחשב הדבר כאילו הוא משיב אבדה. וכשם שמשיב אבדה פטורוהו חכמים משבועה — כגון: שהשיב אדם אבדה לבעלים, והבעלים טוען כי אין זה כל סכום האבדה, ותובעו על כולה, פטורוהו חכמים משבועה, מפני תיקון העולם. שלא יחששו המוצאים שמא ישביעום, ומשום כך ימנעו מלהשיב אבדות⁽⁹⁾ —

והוא הדין כאן, פטורוהו חכמים מלהשבע, כדי שלא ימנע אדם מלהחזיר חוב ליורשים

9. כך פירש רש"י את טעמו של דין משיב אבדה, על פי המבואר במסכת גיטין מח ב "המוצא מציאה לא ישבע, מפני תיקון העולם".

אולם הרשב"א חלק על כך, שהרי במשנה שם — חייב הוא שבועה מעיקר הדין! כיון שהמאבד טוענו טענת ברי, שאומר הוא "שני כיסין קשורים מצאת לי" והוא אומר "לא מצאתי אלא אחת", ואם כן, טענתו של התובע, טענת ברי וודאי היא, ויש למוצא להתחייב שבועה כדין מודה במקצת, ורק מפני התקנה פטורוהו.

אבל, כאן במשנתנו, כאשר אין הבן תובעו בטענת ברי — הרי הוא הנתבע, כמשיב אבדה! ומן הדין יש לפוטרו, ואין צורך בתקנה, שהרי הוא נאמן במיגו שלא היה מודה כלל, והריהו

משקל שתי מעות כסף. אולם אם טענו שתי מעות כסף במטבעות — חייב. שהרי תבעו במטבע והודה לו במטבע. ובאופן זה, הרי היא הודאה ממין הטענה.

אכן רש"י מפרש את משנתנו לדעת שמואל [הובא בהערה הקודמת]. אך לדעת רב [שם], אין המשנה מפרשת את דין ההודאה ממין הטענה, אלא את דין שתי כסף, והיינו שצריכה הכפירה להיות שתי כסף.

8. ואף שלכאורה יש להשיעו שבועת היסת מדרבנן, שהרי כבר הכל, ודינו של הכופר בכל שנשבע שבועת היסת, וכמו ששינונו בגמרא לקמן [מ ב — מכל מקום, בזמן המשנה עדיין לא תקנו חכמים שבועת היסת של כופר הכל.